
EEN BEZOEK AAN GROEIPLAATSEN VAN *ORCHIS USTULATA* L. SSP. *AESTIVALIS* (KÜMPEL) KÜMPEL & MRKVICKA IN DE KAISERSTUHL (DUITSLAND) EN IN DE WITTE KARPATEN (TSJECHIË)

C.A.J. KREUTZ

Zusammenfassung

Am Kaiserstuhl wurde *Orchis ustulata* ssp. *aestivalis* studiert und fotografiert. In den Weißen Karpaten in der Tschechei wurde ein neuer Standort gefunden.

Summary

Orchis ustulata ssp. *aestivalis* was studied in Germany (Kaiserstuhl). In Czechia (White Carpathians) a new site was discovered.

Orchis ustulata ssp. *aestivalis*, een laatbloeiende vorm van *O. ustulata* var. *ustulata*, werd door Kümpel in 1988 als *O. ustulata* var. *aestivalis* beschreven. In 1990 werd aan deze variëteit door Kümpel en Mrkvicka de status van ondersoort toegekend.

Ongeveer een eeuw geleden werd deze laatbloeiende vorm door floristen al opgemerkt, maar toen werd er nauwelijks aandacht aan besteed. Door gericht onderzoek gedurende verscheidene jaren kwamen Kümpel en Mrkvicka tot de conclusie, dat het hier twee verschillende, duidelijk morfologisch gescheiden taxa betrof. Bovendien werd er op verscheidene groeiplaatsen in Oostenrijk biometrisch en statistisch onderzoek verricht (Kümpel & Mrkvicka, 1990).

Beide ondersoorten onderscheiden zich door een aantal belangrijke kenmerken, waarvan de meest opvallende hier genoemd worden.

Orchis ustulata ssp. *aestivalis* heeft in tegenstelling tot de nominaatvorm een krachtigere en gestrektere habitus en kan tot 80 centimeter hoog worden. De bladeren zijn schuin omhoog gericht en vormen niet zoals bij *O. ustulata* var. *ustulata* een rozet. De bloeiaar is rijkbloemig en meestal spits eindigend. De helm van de bloemen is iets meer geopend. Deze vorm bloeit pas in de zomer, hoofdzakelijk in juli en augustus, de nominaatvorm in het vroege voorjaar, meestal vanaf eind april tot eind mei. De ssp. *aestivalis* heeft een voorkeur voor relatief vochtige en op het noorden geëxponeerde standplaatsen.

Literatuur

- Kümpel, H., 1988. Über eine spätblühende *Orchis ustulata*- Sippe. Haussknechtia (Jena) 4, p. 23-24.
- Kümpel, H. & Ch. Mrkvicka, 1990. Untersuchungen zur Abtrennung der *Orchis ustulata* L. subsp. *aestivalis* (Kümpel) Kümpel & Mrkvicka. Mitt.Bl.Arbeitskr. Heim.Orch.Baden-Württ. 22 (2), p. 306-324.
- Mrkvicka, Ch., 1991. Bestäuber, Chromosomenzahl und weitere Beobachtungen zu *Orchis ustulata* L. subsp. *aestivalis* (Kümpel) Kümpel & Mrkvicka. Mitt.Bl. Arbeitskr.Heim.Orch.Baden-Württ. 23 (2), p. 331-338.

C.A.J. Kreutz
Oude Landgraaf 35a
6373 BE Landgraaf